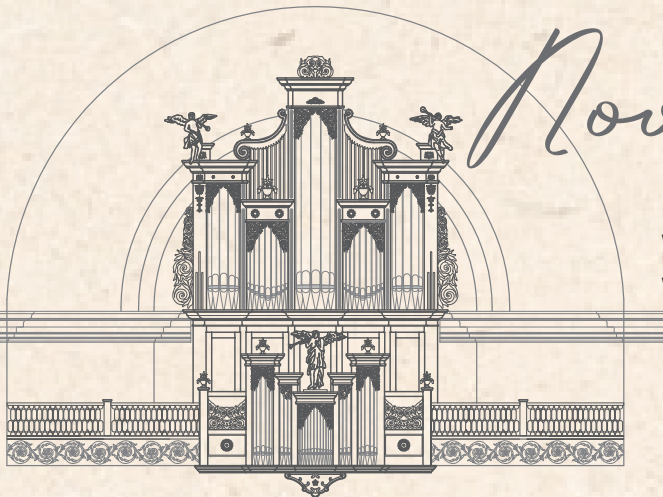

Nove orgle

v župnijski cerkvi Marije Vnebovzete
v Cerkljah na Gorenjskem

Razlogi za nove orgle

Damijan Močnik

Sedanje orgle so dotrajane

Prvič sem na cerkljanske orgle zaigral kot 14-letni mladenič in bil očaran nad mogočnostjo zvoka, ki se je izpod mojih prstov razlival po naši veličastni baročni cerkvi. Že čez nekaj let igranje ni bilo več ravno brezskrbno, saj so se začele pojavljati težave. Včasih določene piščali niso zapele, včasih so zapele same od sebe, tipke na klaviaturi so se zatikale ...

Ko je prišel za župnika v Cerklje Stane Gradišek, smo na ogled orgel povabili orgelskega mojstra Antona Jenka, sina Franceta Jenka iz Šentvida, ki je leta 1940 postavil nove orgle na cerkljanski kor, z željo, da orgle obnovi.

Mojster je po premisleku sporočil, da ne more sprejeti obnove orgel, ker so zaradi lesnih insektov v tako slabem stanju, da obnova ni mogoča. Prinesel nam je nekaj rezervnih delov, da smo več kot desetletje popravljali manjše in večje okvare, tudi med mašo je bilo včasih potrebno vstopiti v orgelsko omaro in kaj popraviti, da smo sploh lahko nadaljevali z uporabo orgel. Sčasoma pa je to postalo prenevarno, saj so bili tako orgleska omara kot vezni deli v notranjosti že na pogled popolnoma preluknjani in uničeni od lesnih črvov.

Že pred desetletjem smo se zavedali, da moramo začeti razmišljati o novih orglah, vendar je bilo najprej potrebno

obnoviti cerkev in altarje. Sledil je nesrečen požar župnijske dvorane, zato nam ni preostalo drugega kot potrpežljivo čakanje in upanje, da orgle vsaj še nekaj časa zdržijo.

Sedaj je stanje orgel v resnici zelo slabo in so pred kolapsom, kar so v svojih izvedenskih mnenjih potrdili tako orgleska izvedenca dr. Matjaž Ambrožič in doc. Dalibor Miklavčič, pa tudi Zavod za varstvo kulturne dediščine. Mislim, da to občasno tudi vsi slišite. Ko med mašo nepričakovano zapoje piščal ali po končanem igranju še nekaj časa s kora kaj piska, to ni nerodnost organista, ampak okvara orgel. Vsaj tretjina piščali ni več uporabna in omara pozitivna (dela piščali na ograji kora) je v zelo slabem stanju.

Delovna skupina za projekt novih orgel

Oblikovali smo skupino za nove orgle, ki jo vodi Robert Rupnik, v njej pa smo združeni tisti, ki se v Cerkljah ukvarjamo s cerkveno glasbo, in tisti, ki jim je dobra cerkvena glasba pri srcu.

V ekipi sodelujemo: Robert Rupnik, župnik Jernej Marenk, Jožef Močnik, Janez Narobe, Matjaž Jagodic, Josip Mihalic, Ana in Boštjan Pavec ter Damijan Močnik.

Bom zelo oseben. Imam zelo lepo službeno in glasbeno kariero, izredno

sem zaposlen, sodelujem pri mnogih projektih v Sloveniji in po svetu, pogosto sem v veliki stiski s časom. Večkrat sem že razmišljal, zakaj po več kot 40-ih letih še vedno vztrajam in imam ob torkih zvečer vaje s cerkvenim zborom in vsako nedeljo oblikujem glasbeno podobo bogoslužja. Z glasbo sem se aktivno začel ukvarjati v cerkljanski cerkvi, tu so moje korenine, zato čutim dolžnost, da s svojimi talenti skrbim za kvalitetno glasbo v cerkljanski župniji.

Sedaj ko je nastopil skrajni čas, čutim veliko odgovornost, da pokrbimo za nove orgle, ki bodo tudi nam glasbenikom vzbudile novo inspiracijo, da bomo spet lahko izvajali skladbe, ki jih sedaj ne moremo, mladi se bodo lahko učili igrati na orgle, lahko bomo imeli orgelske koncerte. Prepričani smo, da bo nastalo čudovito glasbilo, na katerega bodo želeli igrati glasbeniki ne samo iz Slovenije, ampak tudi iz tujine.

Nove orgle potrebujemo vsi

Vendar pa najbolj nove orgle potrebujemo vsi mi, župnija jih potrebuje, tisti, ki prihajajo za nami, jih potrebujejo, saj se orgle po današnjih standardih gradijo za 100, tudi 200 let.

Si predstavljate nedeljske maše brez orgel, poroke, ko mladoporočenca

v tišini pristopata k oltarju, pogrebe, božične in velikonočne praznike brez orgel? Ali ne čakamo vsi vsako leto trenutek, ko duhovnik med velikonočno vigilijo zapoje »Slava Bogu na višavah« in se po dveh dneh tišine med bogoslužjem spet oglasijo orgle v vsem svojem sijaju? Mogoče se glasba na prvi pogled zdi in deluje kot nepotreben luksuz. Šele ko ostanemo v tišini, se zavemo njenega pomena za naše življenje.

Pri nas Slovencih je zelo pogosto tarnanje nad tem, kaj vse bi morala za posameznika narediti država, župnija, ta in ta skupnost ... V tujini pa je velikokrat pri delovanju dužbeno dejavnih ljudi zaslediti vprašanje: kaj lahko jaz storim storim za skupnost, župnijo, državo?

Mnogo manjših slovenskih župnij je v preteklih letih že zbralo dovolj denarja, da se lahko veselijo in so ponosni na nove orgle. Prepričan sem, da bo ta projekt vse župljane župnije Marije Vnebovzete in cerkljanske občane dobre volje še bolj povezal med seboj, saj ne bomo delali samo zase, ampak tudi za skupno dobro in dobro prihodnjih rodov.

Damijan Močnik

»Slovenski jezik za to glasbilo uporablja množinski samostalnik. Orgle so namreč družbeno glasbilo, množinsko.«

Borut Pahor v govoru ob blagoslovu koprskih orgel

Zasnova novih orgel

Tehnično izhodišče za umestitev novih orgel v župnijski cerkvi v Cerkljah

Že od vsega začetka razmišljanja o postavitvi novih orgel na kor cerkljanske cerkve je bilo jasno, da je k temu delu treba pristopiti zelo previdno in s spoštovanjem do sedanjih orgel, kajti sedanje orgle so s svojo podobo imenitna protiutež veličastnemu glavnemu oltarju. Glavno

vodilo pri načrtovanju novih orgel je bilo, kako ohraniti razkošno, a hkrati elegantno podobo zdajšnjih orgel v novi orgelski omari in zagotoviti dovolj prostora za umestitev sodobno koncipiranega inštrumenta.

Nove cerkljanske orgle bodo mehanske, za razliko od sedanjih, ki so pnevmatske. To je sistem,

ki se je razvijal dolga stoletja in ga je na začetku 20. stoletja skoraj izpodrinila pnevmatika. V Sloveniji so se mehanske orgle ponovno začele uveljavljati v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Pri mehanskih orglah so tipke v klaviaturi povezane z ventili v sapnicah pod piščaljem s sistemom kotnikov, tankih letvic in gredi, kar omogoča neposredni stik organista z orglami, posledično pa zelo natančno igranje in odzivanje inštrumenta na organistovo tehniko igranja.

Mehanske orgle zaradi svojega notranjega ustroja potrebujejo nekoliko več prostora kot pnevmatske. Če želimo na cerkljanski kor postaviti sodobno glasbilo v zvočnem obsegu sedanjega, moramo to upoštevati. Po površini nove orgle ne zavzemajo bistveno več prostora, bo pa prostornina orgelske omare veliko bolj racionalno izkoriščena.

Že sedanje orgle zasedajo poleg osrednjega dela kora tudi prehod med korom in zvonikom ter večji del zvonika. Tudi nove orgle bodo zavzemale približno enako velik prostor, da bo glavna omara potisnjena bolj k zadnji steni kora in bo nekoliko razširjena.

Zgradba novih orgel

Orgle bodo razdeljene v štiri glavne sklope:

- ❁ glavno piščalje, ki bo nameščeno v osrednji orgelski omari in bo predstavljalo osnovo orgelskega zvoka;
- ❁ piščalje v žaluzijah; to piščalje je nameščeno v posebni omari, ki je s prednje strani zaprta s posebnimi loputami, ki jih organist lahko poljubno odpira in zapira ter s tem uravnava jakost zvoka;
- ❁ pozitiv ali del orgelskega piščalja, ki bo nameščen na korni ograji in je nekoliko manjši, a izredno barvit del, ki tudi s svojo postavitvijo pomembno približa orgelski zvok ljudem v cerkvi;
- ❁ pedal, ki predstavlja temelj orgelskega zvoka.

Organist »upravlja« z orglami na igralniku, ki bo nameščen v osrednjem delu kora, takoj za pozitivom na korni ograji. Na njem bo imel na voljo štiri manuale, to je klaviature za igranje z rokami, in en pedal, to pa je klaviatura za igranje z nogami; poleg tega pa še množico gumbov, s katerimi bo izbiral registre, to je posamezne skupine piščali iste zvočne barve oziroma karakteristike.

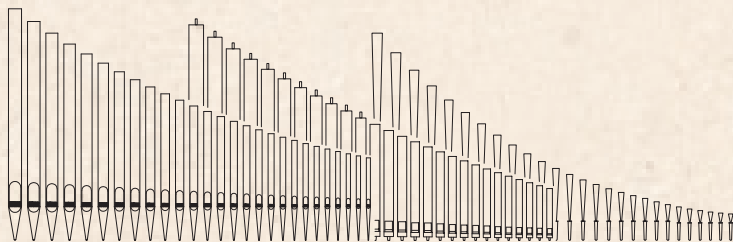
Preostali prostor na koru bo namenjen predvsem pevskemu zboru, za katerega bodo postavljeni praktikabli. Manjši del pa bo namenjen tudi ostalim vernikom. Na obeh straneh je predviden prehod za prihod in odhod

Zvočna zasnova novih orgel v Cerkljah

Dispozicijo oziroma izbor registrov za nove orgle v Cerkljah je pripravil Dalibor Miklavčič, organist in profesor na Akademiji za glasbo. Pri izboru je upošteval tako bogato tradicijo orgljanja in zborovskega petja v cerkljanski cerkvi kot prostorske možnosti. Kakor je bila dispozicija obstoječih orgel, ki jo je naredil dr. France Kimovec, posebnost v tedanjem času, je tudi dispozicija novih orgel posebnost v našem prostoru danes.

Gre za sodobno glasbilo, ki pa se navdihuje pri zgodovinskih zgledih južno- in srednjenemškega baroka, potem nemškega romantičnega sloga, ki ga je razvil slavni orglar Walcker, ne zanemarja pa tudi nekaterih odličnih sodobnih glasbil. Te zglede »zaokroži v novo sodobno celoto, ki bo idealna tudi za bogato zborovsko muziciranje z orglami v tej župniji«.

Pogosta vprašanja in odgovori

Kdo bo izdelal orgle in kako ste izbrali orglarsko delavnico?

Orgle bo izdelalo Orglarstvo Močnik, ki nam je dalo za domačo župnijo ugodno ponudbo. S svojo 25-letno tradicijo in opusom zelo raznolikih in kvalitetnih orgel, s katerimi so

pridobili mednarodne reference, spadajo med najboljše v Evropi.

Orgle znajo edinstveno zvočno umestiti v prostor. Domači orglar se bo seveda potrudil za svojo domačo faro narediti maksimalno kvaliteten izdelek.

Zakaj bi gradili tako velike orgle?

Nove orgle bodo imele le 8 registrov več kot obstoječe, predvidenih je 53 samostojnih registrov. Sedanje cerkljanske orgle so bile ob postavitvi leta 1940 druge največje v Sloveniji. Imele so edinstveno zvočno podobo, ki jo je treba ohraniti kot del kulturne dediščine. Žal pa so bile narejene iz nekvalitetnih materialov. Nove orgle je treba narediti zvočno enakovredne, vendar zgrajene s sodobno tehnologijo po današnjih standardih kakovosti.

»Želimo si, da bi ob koncu življenja lahko rekli, da smo prispevali več kot kritizirali.«

Brené Brown

Ali se pričakuje, da bomo farani zbrali celoten znesek?

Ne, denar bomo zbirali iz različnih virov, od katerih bodo prispevki župljanov in širše skupnosti en del. Drugi del nameravamo pridobiti z donacijami podjetij, tretji vir pa bodo lastna sredstva župnije, prispevek občine, škofije in države. V času zbiranja denarja nameravamo organizirati več glasbenih dogodkov, s katerimi bomo spodbujali donacije in k prispevanju nagovorili slovensko in tujo javnost.

»Za moje oči in ušesa bodo orgle vedno kraljica inštrumentov.«

Ali bodo na novem koru pri maši lahko sedeli samo člani pevskega zbora?

Ne. Prostor na koru okrog orgel bo po novem dostopen z obeh stopnišč. Namenjen bo predvsem pevskega zboru, za katerega bodo postavljeni praktikabli. Manjši del pa bo namenjen tudi ostalim vernikom.

V kolikšnem času naj bi bile orgle postavljene?

V naslednjih dveh letih moramo zbrati dve tretjini denarja, preden bo lahko prišlo do podpisa pogodbe o izdelavi orgel. Orgle naj bi bile dokončane v dveh letih od naročila. Upamo pa, da bodo obstoječe orgle zdržale čim dlje in bo obdobje, ko na koru ne bo orgel, čim krajše.

Kje lahko izvem več o novih orglah?

Vse o projektu novih orgel lahko izveste na spletni strani **www.orglecerklje.si**, kjer so predstavljeni načini doniranja, zasnova novih orgel, načrt njihove zvočne podobe, zgodovina (cerkvene) glasbe v Cerkljah in aktualne novice. Na spletni strani bomo tudi navajali donatorje in botre. Vabimo vas, da spletno stran in dober glas o novih orglah razširite med svoje sorodnike, znance in prijatelje!

Wolfgang Amadeus Mozart

Zbiranje sredstev

Vsota denarja, ki jo moramo zbrati za nove orgle, je res velikanska. Odbor za orgle načrtuje, da bi v štirih letih zbrali 600.000 €. **V zbiranje se lahko vključi vsak izmed nas.** Odprli smo transakcijski račun pri UNICREDIT BANKA SLOVENIJA d.d., na katerem se namensko zbirajo sredstva izključno za nove orgle: IBAN SI56 2900 0015 2123 405.

Prispevati bo mogoče preko različnih poti. Sredstva bomo zbirali v treh stebrih. Računamo na sodelovanje vseh nas župljanov ter na podporo naših rojakov in znancev izven župnije. Drug steber bodo podjetja in ustanove v občini, ki imajo interes in možnosti sodelovanja. Tretji steber sta župnija z lastnimi sredstvi in občina, za katero prav tako upamo, da bo videla obojestranski interes pri vzdrževanju kulture v našem okolju. Ob teh stebrih pa bomo organizirali razne dogodke in druge priložnosti za zbiranje prispevkov in jih bomo sproti objavljali na internetni strani: **www.orglecerklje.si**, ki bo objavljena v mesecu maju.

Če vsak mesec prispevam za orgle 20 €, to znese v dobrih štirih letih 1.000 € (s tem postanem bronasti boter orgel, za višje zneske smo pripravili srebrno in zlato botrstvo); če vsak mesec 10 €, je to 500 €.

Zavedati se moramo, da kljub veliki vsoti vsak evro šteje.

Zasnovali smo načrt zbiranja sredstev za nove orgle. Možnosti denarnega sodelovanja:

- ✿ denarna sredstva z direktnimi nakazili ali trajnikom na TRR: SI56 2900 0015 2123 405 pri Unicredit Banka Slovenija d.d.,
- ✿ botrstvo piščali z nakupom posamezne piščali preko internetne strani: **www.orglecerklje.si**, kjer se botrstva začnejo že pri nizkih zneskih, ki jih zmore vsak. Imena darovalcev pa bodo na vašo željo objavljena na strani in v zaključnem zborniku.
- ✿ sponzorstvo podjetij, za katera smo pripravili različne oblike oglaševanja.

S prispevkom se bo vsak zapisal v zgodovino izgradnje novih orgel kot tihi darovalec ali kot javno zapisan v različnih objavah, od spletne strani do zaključnega zbornika ob koncu projekta.

Novo orgle

v župnijski cerkvi Marije Vnebovzete
v Cerkljah na Gorenjskem

www.orglecerklje.si

